

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2025-130

10.2.2025

Fremtind Forsikring AS

Ansvar

Brann på lekeplass – erstatningsansvar for barn og foreldre? – skl. §§ 1-1 og 1-2.

Det oppstod brann på en kommunal lekeplass. Brannen oppstod ved at tre barn fylte bensin i en matboks og tente på. Matboksen smeltet, og deretter tok underlaget og lekeapparatet fyr. Barna var mellom ni–elleve år på skadetidspunktet. Kommunens eget foretak avviste ansvar for skaden. Kommunen krevde så erstatning av foreldrenes ansvarsforsikringer. Prinsipalt anførte kommunen at barna var erstatningsansvarlige etter skl. § 1-1. Subsidiært anførte kommunen at foreldrene var erstatningsansvarlige etter skl. § 1-2. Kommunen mente at barna burde ha forstått at lekestativet og underlaget ville ta fyr da de tente på matboksen. Det ble vist til at barna tidligere hadde tent på en plastflaske med bensin i en ballbinge, og brannrisikoen var åpenbar og synlig. Foretaket avviste ansvar fordi barna var for små til å forutse at lekeplassen ville bli skadet da de tente på matboksen. Ifølge foretaket burde ikke barna forstått at matboksen ville smelte, slik at underlaget og deretter lekestativet tok fyr. Foretaket avviste også at foreldrene var erstatningsansvarlige, jf. skl. § 1-2. Nemnda bemerket innledningsvis at de fant det tvilsomt om elleveåringen overhodet kunne regnes som skadevolder, men at kommunen uansett ikke hadde sannsynliggjort at barna forårsaket skadene på lekeplassen ved uaktsomhet. Nemnda kom videre til at heller ikke foreldrene kunne holdes erstatningsansvarlige, og viste blant annet til at det ikke kan forventes at foreldre skal ha kontinuerlig tilsyn med barn i denne aldersgruppen.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: ca. kr 600 000

Saksfremstilling

Sikrede har tegnet en ansvarsforsikring med følgende vilkår:

3. Ansvar

3.1 Rettslig erstatningsansvar

Omfattes

Sikredes rettslige erstatningsansvar for skade

[...]

Det oppstod skader på kommunens lekeplass da tre barn tente på en matboks med bensin.

Politiet startet en etterforskning av saken. Politiet fant en bensinkanne ved siden av lekeplassen. Videre fant politiet en brent flaske ved skolens ballbinge. I ballbingen var det brente flekker på kunstgresset. Deretter snakket politiet med barna og deres foreldre. Det ble notert følgende fra samtale med barna og deres foreldre:

På adressen ble vi møtt av guttene med foreldre. De ble orientert om hva som hadde skjedd og hvorfor politiet hadde kjennskap til at guttene hadde vært involvert. Guttene erkjente forholdet og forklarte at de hadde funnet en bensinkanne på veien. De hadde først hadde fått fyr på noe ved ... barneskole. Dette hadde de slukket.

Litt senere hadde de tatt seg bort til lekeplassen. På lekeplassen hadde de fylt opp en liten boks tilsvarende en matboks med denne bensinen. Dette hadde de så tent på og løpt fra stedet. En av guttene hadde tent på med en lighter. De forklarte også at en tredje gutt var med på dette. Denne gutten hadde ikke tent på, men var sammen med dem da det ble gjort. Gutten var ...

Politiet henla saken fordi barna var under kriminell lavalder.

Deretter tok kommunen kontakt med barnas foreldre angående skadehendelsen. Faren til barnet på ti år skrev at barna hadde funnet en gjenglemt bensinkanne ved skolen. De syklet til lekeplassen og tente på en matboks med bensin. Matboksen smeltet og gummibeleget under tok fyr. Barna fikk panikk og prøvde å slukke brannen, men det var ikke mulig å slukke den. De fikk panikk og dro fra lekeplassen. Videre skrev faren til barnet på elleve år at hans sønn hadde lekt med barna i forkant av brannen. Da barnet forstod hva som var i ferd med å skje, hadde han forsøkt å stoppe situasjonen før den eskalerte. Barnet forsøkte å slukke brannen etter at de andre barna hadde dratt fra stedet, og han varslet en voksen som kontaktet brannvesenet.

Kommunen kontaktet entreprenøren angående bensinkannene. I en HMS-rapport angående hendelsen, fremgår det at anleggsområdet ble ryddet før helgen. Entreprenøren mente derfor at det ikke var grunn til å tro at guttene fikk tak i bensinen fordi anleggsområdet var rotete.

Kommunens eget foretak avviste ansvar fordi lekeplassen var frittstående.

Deretter fremmet kommunen et erstatningskrav mot ansvarsforsikringene til barnas foreldre. Det ene barnets far hadde ansvarsforsikring i Tryg. Foreldrene til de to andre barna hadde ansvarsforsikring i Fremtind. Erstatningskravet ble fremmet etter skl. § 1-1, og subsidiært skl. § 1-2.

Fremtind avsto ansvar. Som begrunnelse viste foretaket til at ansvarsforsikringen ikke dekket skader som var voldt forsettlig, jf. fal. § 4-9. Ifølge foretaket oppstod skaden med sannsynlighetsforsett. Foretaket viste til at barna først hadde satt fyr på noe ved barneskolen som de hadde slukket. Dette innebar at barna var klar over at bensinen kunne ta fyr og forårsake brann. Da barna senere tente på matboksen på lekeplassen, visste barna med stor grad av sikkerhet at lekestativet ville ta fyr. I tillegg avviste foretaket at foreldrene var erstatningsansvarlige etter skl. § 1-2. Ifølge foretaket kunne ikke foreldrene bebreides for skadehendelsen.

Tryg avviste også ansvar. I avslaget viste foretaket til at barnet ikke kunne holdes ansvarlig for skadehendelsen grunnet lav alder.

Deretter sendte kommunen klage på foretakets avslag. I klagen viste kommunen til at Tryg hadde avvist ansvar grunnet barnets alder. Ettersom det var et stort sprik i foretakenes vurderinger, mente kommunen at det var et langt fra åpenbart tilfelle.

Fremtind fastholdt avslaget. Men foretaket viste nå til at barna var for små til å forstå at lekeapparatet ville ta fyr da de tente på matboksen. Når det gjaldt niåringen, viste foretaket til at han var for ung til at han burde ha forstått at lekeapparatet ville bli skadet da de tente på matboksen. Angående elleveåringen skrev foretaket at han forsto noe mer når det gjaldt konsekvensene av handlingene sine. Men man kunne heller ikke legge til grunn at et barn i denne alderen burde ha forstått at lekeplassen ville bli skadet ved å tenne på matboksen. Dette forutsatte at barnet burde forstå at boksen ville smelte, bensinen renne ut og antenne omkringliggende materiale. Foretaket viste også til at det virket som at elleveåringen hadde en mer perifer rolle i skadehendelsen ut fra politidokumentene. I tillegg bemerket foretaket at bensinen som ble benyttet ble funnet i tilknytning til arbeid på kommunal vei. Foretaket avviste også at foreldrene var ansvarlige, jf. skl. § 1-2. Det ble vist til at barna var i sitt nærområde, og barn

i aldersgruppen måtte kunne bevege seg i nærområdet uten konstant tilsyn.

Klager har i det vesentlige anført at barna er erstatningsansvarlige for skaden på lekeplassen, jf. skl. § 1-1. Klager viser til at uaktsomhetsvurderingen beror på om barna utviste uforsvarlig atferd og har handlet annerledes enn hvordan andre barn i samme aldersgruppe ville ha handlet i samme situasjon. Ifølge forarbeidene skal det også tas hensyn til individuelle forhold hos barnet, som barnets modenhet og intellektuelle utvikling. Klager viser også til uttalelsene i HR-2018-1014-A avsnitt 29. Det foreligger ikke opplysninger som tilsier at det foreligger særlige forhold ved de enkelte barna som påvirker vurderingen av deres skyldevne på annen måte enn jevnaldrende.

Klager anfører at barna forstod eller burde ha forstått at lekeapparatet og underlaget kunne ta fyr da de fylte bensin i en matboks og tente på. Det vises til at barna først hadde satt fyr på noe ved barneskolen, som de hadde slukket før de satte fyr på lekestativet. Følgelig må det kunne legges til grunn at barna var klar over at handlingen innebar en fare for brann. Klager anfører at barnas handling utgjør et avvik fra normal handlemåte blant barn i aldersgruppen. De fleste barn i samme aldersgruppe utfører ikke slike handlinger, jf. Rt. 2003 s. 433.

Angående bensinkannens opprinnelse, anfører klager at entreprenøren har konkludert med at det ikke er grunn til å tro at guttene har fått tak i bensinen grunnet rotete anleggsområde. Men under enhver omstendighet fritar ikke det barna fra erstatningsansvar, jf. skl. § 5-3.

Når det gjelder utmålingen, anfører klager at skadevolder må pålegges fullt ansvar for hendelsen. Et ansvarsforsikringsselskap vil dekke erstatningskravet for barna. Alternativet er at kommunen må dekke de uforutsette kostnadene med stram økonomi.

Subsidiært anfører klager at barnas foreldre er erstatningsansvarlig, jf. skl. § 1-2. Dersom barna ikke er gamle nok til å forstå rekkevidden av sine handlinger, må foreldrene ha et tilsynsansvar for barna. Klager anfører at det ikke kan ha vært meningen at det skal bli et lovtomt område mellom der foreldrenes tilsynsansvar etter § 1-2 stopper, og der barnets selvstendige erstatningsansvar etter § 1-1 starter.

I forbindelse med nemndsbehandlingen anfører klager at barn på ti år vet at fyrstikker og bensin er forbundet med stor brannfare, jf. uttalelsene i 23-169798/TVI-TOSLO/03. Det vises også til LB-2015-41044. Klager påpeker også at det er en kort årsakskjede mellom påtenning av matboksen og at underlaget tar fyr. I tillegg anfører klager at det har mindre betydning hvilken rolle barna hadde i skadeforløpet fordi det er solidaransvar mellom skadevolderne, jf. skl. § 5-3.

Forsikringsforetaket har i det vesentlige anført at de sikrede barna eller deres foreldre ikke er erstatningsansvarlige for skaden. Når det gjelder barna, anfører foretaket at de må ha forstått eller burde ha forstått at en handling ville medføre fare for skade for å pålegges erstatningsansvar. Dette vilkåret er sjeldent oppfylt hos barn, og det skal mye til for at barn under tolv år blir erstatningsansvarlige. De sikrede barna var henholdsvis snart ni og elleve år gamle på skadetidspunktet. Når det gjelder niåringen, anfører foretaket at han var for ung til at det kan legges til grunn at han burde ha forstått at lekeapparatet ville bli skadet ved at de tente på bensin i en boks. Angående elleveåringen anfører foretaket at han forstår noe mer av konsekvensene av sine handlinger, men man kan heller ikke legge til grunn at barn i denne alderen burde ha forstått at lekeapparatet ville bli skadet ved påtenning av bensin i en boks. Dette forutsetter at barnet burde forstå at boksen ville smelte og bensinen ville renne ut og antenne omkringliggende materiale. Ut fra politidokumentene virker det også som at elleveåringen hadde en mer perifer rolle i skadehendelsen. Han tente ikke på, men var kun til stede. Videre var han ikke til stede under den forutgående hendelsen ved skolen.

Videre avviser foretaket at foreldrene er erstatningsansvarlige etter skl. § 1-2. Forsikringen omfatter ikke det objektive foreldreansvaret for barns skadeforvoldelse, jf. skl. § 1-2 nr. 2. Når det gjelder det subjektive ansvaret, anfører foretaket at foreldrene må kunne bebreides for at skaden skjedde. Det skal mye til for å holde foreldre ansvarlig for barns handlinger. Foretaket anfører at det ikke kan forventes at foreldre alltid holder barna under oppsikt, og barn i denne alderen må normalt kunne bevege seg i sitt nærområde med skole og lekeplass uten konstant tilsyn. Sett hen til barnas alder og det begrensede området barna oppholdt seg i, herunder avstanden til deres hjem, kan foretaket ikke se at det er grunnlag for å holde foreldrene ansvarlig etter skl. § 1-2 nr. 1.

I forbindelse med nemndsbehandlingen anfører foretaket at det ikke kan tas hensyn til 23-169798/TVI-TOSLO/03, da dommen ikke er rettskraftig. Videre anfører foretaket at det ikke er riktig at barna burde ha skjønt at lekeplassen ville ta fyr fordi de hadde forsøkt å tenne på en flaske tidligere. Den første brannen sluknet muligens av seg selv, og underlaget på lekeplassen var av gummi.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig for skade på lekeplass under ansvarsforsikringene til barnas foreldre.

Nemnda finner det tvilsomt om elleveåringen overhodet kan regnes som skadevolder i dette tilfellet, men slutter seg for øvrig til sekretariatets vurdering:

Kommunen anfører prinsipalt at barna er erstatningsansvarlige for skaden etter skl. § 1-1. Bestemmelsen angir følgende:

Barn og ungdom under 18 år plikter å erstatte skade som de volder forsettlig eller uaktsomt, for så vidt det finnes rimelig under hensyn til alder, utvikling, utvist adferd, økonomisk evne og forholdene ellers.

Som det fremgår her, kan et barn bli erstatningsansvarlig for skader som volder "forsettlig" eller "uaktsomt". Det aktuelle ansvarsgrunnlaget i saken er skade som er voldt ved uaktsomhet.

Forarbeidene gir veiledning til når barn kan pålegges erstatningsansvar. Det fremgår av innstillingen at skl. § 1-1 tok sikte på et skyldansvar for alle under 18 år. Utvalget pekte på at det ville gi liten mening å ilegge ganske små barn slikt ansvar, men foreslo ikke en minstealder for skyldansvar. Samtidig uttalte utvalget at man bare i helt ekstraordinære tilfeller burde ilegge barn under skolealder erstatningsansvar, jf. s. 9 og 10.

Videre uttalte utvalget følgende om uaktsomhetsnormen på s. 10:

Hva som er forsvarlig og hva som er uforsvarlig, vil avhenge av den aktsomhetsnorm handlingen vurderes mot. Det er nokså selvsagt at en ikke kan legge den samme aktsomhetsnorm til grunn for alle de aldersgrupper som omfattes av utkastet. En kan ikke forlange den samme forstand og evne til å vurdere en handlings faremuligheter av en 10-åring som av en 17-åring. Aktsomhetsnormen må tilpasses de enkelte aldersgrupper. En 10-årings handlemåte må vurderes ut fra det en med rimelighet kan kreve av 10-åringer. Tilsvarende gjelder for andre aldersgrupper.

Utvalget påpekte også følgende angående individuelle forhold i uaktsomhetsvurderingen på samme sted:

Det er i erstatningsretten i alminnelighet en "objektiv" aktsomhetsnorm som legges til grunn, men dette gjennomføres ikke alltid. Og iallfall når det gjelder barn, kan det etter utvalgets oppfatning være en særlig grunn til å gjennomføre en mer individuell ("subjektiv") bedømmelse. Det bør være adgang til å ta et visst hensyn ikke bare til den aldersgruppe barnet tilhører, men også det modenhetstrinn barnet står på. Det kan f.eks. være rimelig å legge til grunn en strengere aktsomhetsnorm overfor en 12-årig skadevolder som står på 15-års trinnet i sin intellektuelle utvikling, enn ovenfor en jevnaldrende som i utvikling står på 9-årstrinnet.

Departementet er enig med Advokatforeningen i at det i prinsippet må sondres mellom vilkårene for ansvar og vilkårene for å begrense dette. Når det skal avgjøres hvor stort ansvar barnet i tilfelle skal ilegges, må det derfor først klarlegges om vilkårene for å pålegge det erstatningsansvar overhodet er til stede. Det må således avgjøres om barnet har voldt skaden med forsett eller uaktsomhet, og om

barnet har nådd en slik grad av modenhet at det i det hele kan bli tale om å holde det ansvarlig etter en regel som bygger på skyld. Først når dette er klarlagt, kan det avgjøres hvilket omfang ansvaret skal ha under hensyn til de omstendigheter som etter loven er relevante for dette spørsmålet. Departementet vil i denne sammenheng understreke at avgjørelsen av om det fra barnets side er utvist erstatningsbetingende uaktsomhet, skal avgjøres helt uavhengig av om de øvrige omstendigheter trekker i retning av at barnet bør erstatte skaden eller ikke.

Flertallet i Stortingets justiskomite var enig med departementet i at også barn under 14 år "... og et godt stykke nedover kan forstå når de handler uforsvarlig, og de vil kunne ha en viss evne til å erstatte skaden, selv om de ikke har formue", jf. Innst. O. VIII for 1967-68 s. 17.

Oppsummert gir forarbeidene uttrykk for at uaktsomhetsvurderingen beror på hva man kan forvente av den aktuelle aldersgruppen. Samtidig har individuelle forhold ved det konkrete barnet også betydning. Dersom barnet har et modenhetsnivå som er lavere eller høyere enn sin aldersgruppe, skal barnet vurderes etter dette modenhetsnivået og ikke hva man generelt kan forvente av aldersgruppen. I tillegg må barnet ha nådd et modenhetsnivå som tilsier at det kan holdes ansvarlig etter en regel som bygger på skyld.

Det kan også ses hen til HR-2018-1014-A. I denne saken uttalte Høyesterett følgende om aktsomhetsnormen etter skl. § 1-1 i avsnitt 29:

Forsettskravet gjelder de bevisste skadeforvoldelsene, mens uaktsomhetskravet knytter seg til om et barn ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides. Uaktsomhetskravet må derfor vurderes konkret, basert på hva som det "menneskelig, sosialt og faglig er rimelig å kreve" av et barn på det aktuelle alderstrinnet, jf. Kristen Andersen, Skadeforvoldelse og erstatning, 1970, s. 149.

Videre kan det bemerkes at nemnda ved flere anledninger har vurdert om barn kan bli erstatningsansvarlige etter skl. § 1-1. I FSN 7213 uttalte nemnda følgende om betydningen av barnets alder:

Det følger bl.a. av dom inntatt i Rt 2003 s 433 at barnets ansvar forutsetter skyldevne. I tidligere uttalelser har nemnda lagt til grunn at det i utgangspunktet ikke er anledning til å pålegge skyldansvar for barn som nettopp har begynt på skolen. I teori og praksis er det videre lagt til grunn at det bare unntaksvis kan være aktuelt å pålegge barn under 12 år ansvar. For barn under 10 år vil ansvar normalt forutsette at det er utvist forsett.

Som det fremgår her, er det bare unntaksvis aktuelt å pålegge barn under tolv år ansvar. Dersom barnet er under ti år, forutsetter ansvar normalt forsett.

Spørsmålet er så om kommunen har sannsynliggjort at barna voldte skaden på lekeplassen "uaktsomt", jf. skl. § 1-1.

Slik saken er opplyst, er det lite opplysninger om skadehendelsen. Sekretariatet har forstått det slik at barna først tente på en plastflaske med bensin i en ballbinge. Flasken sluknet. Det er ukjent om barna slukket flasken selv eller om brannen sluknet av seg selv. Deretter gikk barna til lekeplassen og tente på en matboks med bensin. Matboksen smeltet, og underlaget på lekeplassen tok fyr. Brannen spredte seg så til lekeapparatet. Ifølge en av barnas fedre forsøkte barna å slukke brannen, men de klarte det ikke. De fikk panikk og løp fra lekeplassen.

På skadetidspunktet var barna ni og elleve år gamle. Når det gjelder niåringen, anser sekretariatet det tvilsomt om han er tilstrekkelig moden til å ha skyldevne. Det foreligger ikke opplysninger i saken om barnets utviklingsnivå. Som nevnt forutsetter ansvar for barn under ti år som regel også at det er utvist forsett. Sekretariatet mener derfor at kommunen ikke har sannsynliggjort at niåringen kan holdes ansvarlig for skaden på lekeplassen.

Angående barnet på elleve år må det imidlertid kunne forventes mer når det gjelder forståelse av brann. Det må legges til grunn at barn i denne aldersgruppen forstår at brann er farlig.

For at barnet skal ha handlet uaktsomt, må det imidlertid ha handlet uaktsomt i relasjon til skadefølgen. Sekretariatet stiller spørsmål ved om barnet burde ha forstått at påtenning av matboksen ville medføre skade på lekeplassen. Dette forutsetter at barna burde ha skjönt at matboksen ville smelte, og at underlaget ville ta fyr. Ifølge det ene barnets far var underlaget av gummi. Følgelig skal det mye til før underlaget tar fyr. Videre er det ukjent hvor på lekeplassen barna tente på matboksen. Dersom barna tente på matboksen med god avstand til lekeapparatene, fremstod ikke faren for materielle skader som åpenbar. Barn på elleve år har heller ikke et aktivt forhold til konsekvenser av egne handlinger, og handler ofte på impuls. De nevnte forholdene taler mot at barnet har handlet uaktsomt.

Det kan også bemerkes at det ikke foreligger opplysninger om barnets modenhetsnivå. Følgelig kan det ikke utelukkes at barnet var på et mentalt nivå som utelukker skyldbevne. Sekretariatet vil minne om at det er kravstiller, altså kommunen, som har bevisbyrden for at vilkårene for erstatning er oppfylt.

Ifølge politidokumentene hadde elleveåringen også en mer perifer rolle i skadeforløpet. Han var ikke til stede da barna tente på plastflasken i ballbingen. Videre tente han ikke på matboksen på lekeplassen, men var kun til stede. Det kan derfor problematiseres om det er årsakssammenheng mellom hans handlinger og skadene på lekeplassen.

Sett i lys av barnas unge alder og at barnas modenhetsnivå er ukjent, mener sekretariatet at kommunen ikke har sannsynliggjort at barna forårsaket skadene på lekeplassen ved uaktsomhet. Følgelig er ikke barna erstatningsansvarlig, jf. skl. § 1-1.

Deretter anfører kommunen at foreldrene er erstatningsansvarlige for skaden etter skl. § 1-2.

Skl. § 1-2 nr. 1 angir at foreldre plikter å erstatte skade som voldes av barn og ungdom under 18 år, såfremt de har latt det mangle på "tilbørlig tilsyn" eller "på annen måte ikke har gjort det som etter forholdene er rimelig å kreve av dem for å hindre skadeforvoldelse". Bestemmelsen pålegger foreldre en tilsynsplikt.

I forarbeidene til bestemmelsen er det uttalt at det skal relativt mye til av svikt før foreldrene blir erstatningsansvarlige, jf. Innst. I. 1964 på s. 24. Det er altså en høy terskel for å pålegge foreldre erstatningsansvar etter skl. § 1-2 nr. 1.

Slik saken er opplyst, kan sekretariatet ikke se at foreldrene burde hatt bedre tilsyn med barna. Barna lekte på skolen i sitt nærområde. Videre var barna mellom ni–elleve år gamle. Det kan ikke forventes at foreldre skal ha kontinuerlig tilsyn med barn i denne aldersgruppen. Foreldrene er derfor ikke erstatningsansvarlige etter skl. § 1-2 nr. 1.

Etter dette har vi kommet til at klagen ikke kan føre frem.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Merete Anita Utgård (bransjerepresentant) og Heike Kristine Bentsen (næringsrepresentant).